



forum for  
natur og  
friluftsliv  
TROMS

Olje- og energidepartementet  
Postboks 8148 Dep.  
0033 Oslo

25. mai 2012

## **Klage på konsesjonsvedtak gitt 420 kV kraftledning Balsfjord – Hammerfest**

*Forum for Natur og Friluftsliv i Troms, FNF Troms, er et nettverk for 12 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Troms, med til sammen over 15 000 medlemskap, samt 2 friluftsråd. FNF Troms arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Troms arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang viktige talerør for allmenne rettigheter i norsk utmark.*

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Troms viser til Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) konsesjon til Statnett SF datert 02.05.2012 for bygging av 420 kV kraftledning Ofoten - Balsfjord – Hammerfest langs konsesjongitt trase gjengitt i vedtaket.

FNF Troms påklager med dette konsesjonsvedtaket for delstrekningen Balsfjord – Hammerfest til Olje- og energidepartementet.

### **Søknaden**

Statnett SF har søkt NVE om konsesjon og tillatelse til ekspropriasjon for bygging og drift av en ny 420 kV kraftledning mellom Ofoten via Balsfjord til Hammerfest. Kraftledningen er ca. 513 km lang og vil gå gjennom Narvik, Gratangen, Lavangen, Salangen, Bardu, Målselv, Balsfjord, Storfjord, Kåfjord, Nordreisa, Kvæningen, Alta, Kvalsund og Hammerfest kommuner i Nordland, Troms og Finnmark.

### **Konsesjon**

NVE har gitt Statnett SF konsesjon i medhold av energiloven for den omsøkte kraftledningen. Ledningen er konsesjongitt på de to delstrekningene Ofoten – Balsfjord og Balsfjord – Hammerfest. Fra Ofoten til Balsfjord skal ledningen bygges etter trasé 1.0 på hele strekningen, med unntak av Nedre Bardu hvor den skal bygges etter trasé 1.4. På strekningen Balsfjord – Hammerfest skal kraftledningen i det vesentlige følge trasé 1.0 i Balsfjord kommune, trasé 1.0 – 1.23 i Storfjord kommune, trasé 1.0 – 2.5 – 1.0 i Kåfjord kommune, trasé 1.0 i Nordreisa kommune, trasé 1.0 i Kvæningen kommune, trasé 1.0 – 1.11 – 1.17 – 1.0 i Alta kommune, trasé 1.0 i Kvalsund kommune, og trasé 1.0 – 1.37 1.0 i Hammerfest kommune. Det gis også konsesjon til å utvide transformatorstasjonene Ofoten og Kvandal i Narvik kommune, Bardufors i Målselv kommune og Balsfjord i Balsfjord kommune. Videre er det gitt tillatelse til å bygge nye 420/132 kV transformatorstasjoner i Reisadalen i Nordreisa kommune, på Skillemoen i Alta kommune, i Skaidi i Kvalsund kommune og på Hyggevatn i Hammerfest kommune.

---

FNF Troms, Fylkeshuset, Pb. 6105, 9291 Tromsø

Tlf: 776 42131 E-post: [troms@fnf-nett.no](mailto:troms@fnf-nett.no) Internett: [www.fnf-nett.no/troms](http://www.fnf-nett.no/troms)

Medlemsorganisasjoner: Troms Turlag, Harstad Turlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Troms Orienteringskrets, Naturvernforbundet i Troms, 4H Troms, KFUK-KFUM-speiderne Troms, Troms Fylkeskystlag, Troms Orienteringskrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i våre hender Tromsø, Nord-Norsk Botanisk forening, Ishavskysten friluftsråd, Midt-Troms friluftsråd.

## **Begrunnelse for klage**

### ***Innledning***

FNF Troms har fulgt saken om den nye 420 kV kraftledningen fra Ofoten via Balsfjord til Hammerfest helt fra meldingen i 2007. FNF Troms har kommet med uttalelser og innspill til delstrekningen Balsfjord – Hammerfest både under meldingen i 2007 og under høring av konsekvensutredning og konsesjonssøknad i 2009. FNF Troms har også arrangert flere seminarer om kraftledningen, samt deltatt på flere folkemøter.

FNF Troms har tidligere utdypet sin bekymring for den generelle belastningen en utbygging av en 420 kV kraftledning mellom Balsfjord og Hammerfest vil påføre det rike naturmangfoldet, verneområder, villmarkspregede områder og friluftsliv i de to nordligste fylkene. FNF Troms har også stilt spørsmål ved kraftoverføringsbehovet i Troms og Finnmark.

Den generelle samfunnsutviklingen fører til et stadig større press på naturen, også i Troms. En stadig utbygging fører til at mulighetene for å drive friluftsliv svekkes kontinuerlig ved at attraktive naturområder reduseres i størrelse og kvalitet, og gjenværende områder gjøres vanskeligere tilgjengelig. Antall villmarkspregede områder reduseres i høyt tempo til tross for nasjonale målsetninger om ivaretagelse. Vassdragsutbygging og kraftledninger har vært en av de viktigste årsakene til denne reduksjonen. Utviklingen ser dessverre ut til å fortsette, og FNF Troms ser det nå som svært viktig å ivareta de gjenværende natur- og friluftsverdiene, både i og utenfor inngrepsfrie områder.

FNF Troms ønsker å både ivareta det enkle og naturvennlig friluftslivet, så vel som viktige natur- og verneverdier. FNF Troms mener at natur og friluftsliv i høyere grad må tas hensyn til i prosessene opp mot og vurderingene av kraftlinjeprojekter enn hva som kommer frem i konsesjonen for tiltaket Balsfjord – Hammerfest. Vi er særlig bekymret over at NVE gir konsesjon til bygging av ledningen tvers gjennom et eksisterende naturreservat, som er Norges strengeste form for vern. FNF Troms mener dette er en viktig prinsippsak utover dette isolerte tiltaket som setter spørsmål ved verdien av vern og natur, og som vil kunne danne presedens i lignende saker.

FNF Troms vil også innledningsvis påpeke at det i Norge ikke er et problem at det er for lite kraft, men at vårt forbruk er skremmende ineffektivt og at det derfor brukes for mye. Den nasjonale hovedstrategien må derfor være å effektivisere vår bruk av den kraften som allerede finnes, framfor å satse på tiltak som åpenbart legger til rette for økt energiforbruk i framtida og forringelse av viktige natur- og friluftsområder.

### ***Verneområder***

Kraftledningen er konsesjonsgitt gjennom eller nært inntil en rekke eksisterende og foreslåtte verneområder. Ledningen er blant annet foreslått rett gjennom Lullefjellet naturreservat i Storfjord kommune og tett inntil Navitdalen landskapsvernområde og Kvænangsbotn landskapsvernområde i Kvænangen kommune, samt nært Isberglia naturreservat i Alta kommune og Sennalandet foreslåtte verneområde i Kvalsund kommune. FNF Troms har tidligere frarådet dette.

FNF Troms viser også til Fylkesmannen i Troms sin uttalelse til tilleggssøknad 420 kV ledning Balsfjord – Hammerfest, 05.07.2011, hvor de fraråder at ledningstrasé 1.23 gjennom Skibotndalen velges da den er i strid med verneforskriften og verneformålet for Lullefjell naturreservat. Fylkesmannen har nå også påklaget vedtaket om å bygge ledningen gjennom Lullefjell naturreservat.

Lullefjell naturreservat inkluderer et stort areal av kalkfuruskog, har flere rødlistede naturtyper og et usedvanlig stort arts mangfold av rødlistede arter. Formålet med fredningen er ”å bevare et

*skogområde med alt naturlig plante- og dyreliv og med alle de naturlige økologiske prosessene.”* Naturreservatet har nasjonal så vel som internasjonal verdi, og er en aktuell kandidat til Emerald network (Europeisk nettverk over viktige områder for biologisk mangfold – oppfølging av Bern-konvensjonen).

FNF Troms er kjent med at det går en eksisterende 132 kV kraftledning gjennom reservatet i dag, men påpeker at dette ikke rettferdiggjør videre inngrep. Oppsett av en ny 420 kV vil gi en økning i eksisterende ryddebelte da mastene er både høyere og breiere enn eksisterende ledning. I denne sammenheng viser vi til verneforskriftens kap IV, der det heter at det ikke må iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, bla fremføring av luftledninger. I tillegg heter det i kap V pkt 5 at bestemmelsene i kap IV ikke er til hinder for:

*5. Vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet. Dette inkluderer rydding i og langs trasé for kraftlinje, samt drift, vedlikehold og fornyelse av kraftledninger, unntatt oppgradering som innebærer bredere linjetrasé.*

FNF Troms er kjent med at konsesjonen gjelder bygging av ny linje, og derfor ikke er omfattet av dette punktet. Men nettopp det at linjen er ny, gjør at en heller ikke kan benytte verneforskriftens kap VI til å gi tillatelse: *”Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til bla oppgradering av kraftledninger som innebærer bredere linjetrasé.”* FNF Troms mener det ikke er grunnlag for dispensasjon fra verneforskriften da det i dette tilfellet er snakk om en ny linjetrase som vil føre til ytterligere inngrep og en bredere linjetrasé i naturreservatet.

FNF Troms er svært kritiske til at et så stort naturinngrep er gitt konsesjon gjennom Lullefjell naturreservat. Dette viser at hensynet til eksisterende vern ikke er ivaretatt i planleggingen av kraftlinjen. Dersom ledningen blir lagt gjennom Norges strengeste form for vern spør FNF Troms hvilken verdi, effekt og status vern egentlig har. Hva er egentlig vern verdt? Dette er en eksempelsak som vil kunne få konsekvenser for videre utbygginger utover denne isolerte 420 kV ledningen. Dersom så store inngrep tillates tvers gjennom naturreservat er det et stort faresignal mot norsk natur og en svekking av selve prinsippene rundt vern. Dersom trasevalget ikke endres tilsier det en kraftpolitikk hvor ingen områder i Norge er verdifulle nok til å unngå kraftlinjer i luftspenn, noe FNF Troms anser å være svært betenkelig.

FNF Troms stiller spørsmål om hvordan kraftledningen er konsesjongitt i nær tilknytning til en rekke landskapsvernområder. Den nære tilknytningen fører til en rekke potensielle konfliktområder hvor kraftledningen kan ha effekt på verneområdet. FNF Troms er skeptisk til om det er utført tilstrekkelige vurderinger hva gjelder buffersonen mellom tekniske inngrep, ryddegater og verneområdene for å ivareta verneformålet. I verneplanen for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder står det blant annet at *”det er de store linjene og kriteriet ”helhelt” som best karakteriserer utredningsområdet i Navitdalen”*. Å legge en 420 kV kraftledning tett inntil verneområdene vil, til tross for stor grad av parallellføring med eksisterende kraftledning, etter FNF Troms mening kunne komme i konflikt med verneformålet.

FNF Troms synes det er problematisk at Statnett har søkt alternativer som alle i hovedsak vil berøre verneområder og viktige naturområder. Dette begrenser mulighetene for å spille inn endringer til valg av trasé, og dermed å påvirke vedtaket. Ved Kvænangsbotn landskapsvernområde (Kvænangen) er det ikke utredet alternativ trasé med større avstand til verneområdet. I Alta, i tilknytning til Isberglia naturreservat, er det utelukkende søkt om traséalternativer som krysser viktige naturområder, og begge alternativene nærføres Isberglia naturreservat. Også i Kvalsund kommune, hvor det foreslåtte verneområdet Sennalandet ligger, er det eneste omsøkte alternativet nærført med det foreslåtte verneområdet Sennalandet. Sennalandet er et verdifullt våtmarksområde og er foreslått som naturreservat.

FNF Troms anbefaler at konsesjon ikke blir gitt og at Statnett pålegges å utrede nye traséalternativer som ikke kommer i konflikt med eksisterende eller foreslåtte verneområder. Dersom OED opprettholder konsesjonen krever FNF Troms at OED oppretter en tilstrekkelig buffersone i samråd med fagutreder for å forhindre påvirkning av verneområdet, samt at kraftledningen legges utenfor Lullefjell naturreservat.

### **INON**

En utbygging av kraftledningen mellom Balsfjord og Hammerfest vil føre til et tap av villmarkspregede områder på ca 107 km<sup>2</sup>. Dette tilsvarer hele det villmarkspregede arealet Troms tapte i 20-årsperioden 1988 – 2008 (105 km<sup>2</sup>).

Det er en nasjonal målsetning å bevare de resterende inngrepsfrie naturområdene i Norge og tematikken er viet stor oppmerksomhet i flere stortingsmeldinger de siste årene: St.meld. nr. 17 (1998-99) ”Verdiskaping og miljø – muligheter i skogsektoren”, nr. 39 (2000-2001) ”Friluftsliv”, nr. 42 (2000-2001) ”Biologisk mangfold”, nr. 21 (2004-2005) og nr. 26 (2006-2007) ”Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand”. I Stortingsproposisjon 1 S (2009-2010) fra Miljøverndepartementet, er inngrepsfrie naturområder (INON) et eget arbeidsmål som går ut på; ”*å sikre at gjenværende naturområder med urørt preg blir tatt vare på*”.

I følge Direktoratet for Naturforvaltning sin oversikt over inngrepsfri natur har Nord-Norge de største tapene. Dette gir forvaltningsmyndighetene et ekstra ansvar om å ivareta gjenværende INON-områder i regionen. Dersom konsesjonen blir opprettholdt vil det være et av de største enkeltinngrep som er foretatt i Nord-Norge og et av de største tap av villmarkspregede områder. Dette strider direkte imot Norges egne målsetninger om bevaring av urørt natur. FNF Troms påpeker også at konsekvensene for tap av INON-områder ikke er tilfredsstillende utredet.

FNF Troms ønsker også å spesifisere at INON er basert på en standard metodikk som i utgangspunktet er beregnet for flate landskap og som ikke tar hensyn til bratt terreng og kystalpine fjordlandskap/høgfjell. Store deler av den konsesjonsgitte traséen går nettopp gjennom slikt bratt terreng, og opplevelsen av urørthet med villmarksprege er derfor ofte gjeldene i større områder enn hva som presenteres på de offisielle kartene. Konsekvensene ovenfor INON ved eventuelle inngrep vil dermed bli større enn hva den reelle grensa tilsier, og ifølge DN må det derfor gjøres skjønnsmessige vurderinger og eventuelle justeringer av INON ut fra faktiske forhold i hvert tilfelle. I bratt terreng blir den reelle opplevelsen av inngrepsfrihet større, og dermed vil også det faktiske tapet av INON langs store deler av kraftledningen bli betydelig større enn slik det framstilles ut fra en flat landskapsmodell. FNF Troms kan ikke se at dette er tatt hensyn til i konsekvensutredningene og mener av den grunn at kunnskapsgrunnlaget hva gjelder reelt tap av INON ikke er tilstrekkelig.

### **Friluftsliv**

Kraftledningen er konsesjonsgitt gjennom en rekke viktige og svært viktige friluftsområder. Kraftledningen er et stort inngrep og vil føre til en forringelse av natur- og friluftsopplevelsen, endre landskapet og oppstykke viktige og mye brukte turområder. Ivaretagelse av områder til friluftslivsbruk er svært viktig både for folks trivsel, folkehelse og identitet, samt regionens omdømme.

I Soria Moria-erklæringen står det blant annet: ”Det må være et grunnleggende prinsipp at vår egen generasjon har et ansvar for å gi kommende generasjoner like god tilgang på naturopplevelser som vi selv har. Stadig færre områder i Norge er uberørt av tekniske inngrep, og vi må gi sterkere beskyttelse av områder og naturkvaliteter som også våre etterkommere har rett til å oppleve”.

FNF Troms mener konsekvensene for friluftsliv ikke er tilstrekkelig utredet. Ny og oppdatert kunnskap hva gjelder friluftsverdier har fremkommet siden konsekvensutredningen. Vi vil vise til Troms fylkeskommune som i 2010 startet en grundig kartlegging og verdivurdering av friluftsområder i Troms. Kartleggingen er nå i avslutningsfasen. Vurderingene er utført etter DNs håndbok 25-2004 over en toårsperiode gjennom bred medvirkning av blant annet de respektive kommunene, frivillige organisasjoner og lokale arbeidsgrupper.

Erfaringer fra tidligere saker FNF Troms har jobbet med det siste året, viser at friluftsområdenes verdi i Troms ofte har vært undervurdert i konsekvensutredninger sammenlignet med resultatene fra den omfattende kartleggingen fra fylkeskommunen. Uten at kartleggingen er helt ferdigstilt er det tydelig at kraftledningen kommer i konflikt med friluftsområder som både er verdivurdert til *viktige* og *svært viktige*.

FNF Troms mener at OED må trekke konsesjonen for å avvente på en ferdigstilling av fylkeskommunens kartlegging og verdivurdering av friluftsområder for så å gjøre en grundig utredning for konsekvenser ved eventuell utbygging.

### **Konklusjon**

**FNF Troms mener at OED må oppheve NVEs konsesjon til Statnett SF om å bygge og drive den nye 420 kV kraftlinjen fra Balsfjord til Hammerfest.**

- Ledningen kommer i stor konflikt med eksisterende og planlagte verneområder
- Ledningen fører til tap av store villmarkspregede områder
- Ledningen kommer i konflikt med en rekke viktige og svært viktige friluftsområder
- FNF Troms savner en grundigere vurdering av behovet for denne overføringen sett i forhold til et akutt behov for en effektivisering av vårt energiforbruk

### **Dersom kraftledningen likevel bygges krever FNF Troms at:**

- Kraftlinjen legges utenfor Lullefjellet naturreservat og i tilstrekkelig bufferavstand til Navitdalen og Kvænangsbotn landskapsvernområder, samt Isberglia naturreservat og Sennalandet foreslåtte landskapsvernområde. Dette innebærer at Statnett SF må bli pålagt å utrede nye traséer der gode alternativer ikke allerede er utredet.
- Det reelle tapet av INON-områder utredes ut fra landskapsform, og at en tilhørende, tilfredsstillende konsekvensanalyse legges fram.
- Det foretas en grundig utredning for konsekvenser for friluftsliv blant annet basert på Troms fylkeskommunes nye kartlegging og verdivurdering av friluftsområder i Troms.

Med vennlig hilsen  
Forum for Natur og Friluftsliv Troms

Per Arne Slettno  
Leder

Eivind Høstmark Borge  
Fylkeskoordinator

Kopi:  
Fylkesmannen i Troms  
Troms fylkeskommune